Helsinki 16.2.2022

Eduskunnan talousvaliokunta

TaV@eduskunta.fi

Suomen Kunto- ja terveysliikuntakeskusten yhdistys SKY ry:n kirjallinen lausunto

ASIA: HE 9/2022 VP HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAIKSI YRITYSTEN MÄÄRÄAIKAISESTA KUSTANNUSTUESTA ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA

TAUSTAA

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi lakia yritysten määräaikaisesta kustannustuesta.

Perustuslain mukaan jokaisella on oikeus hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Pandemia on aiheuttanut poikkeuksellisen tilanteen, jossa liikunta-alan yrittäjyyden elinkeinonvapautta ja perusoikeuksia on rajoitettu. Väliaikaisella sääntelyllä mahdollistettiin toimialojen rajoitus- ja sulkutoimenpiteitä. Kunto- ja terveysliikuntakeskusyritysten ja ammatinharjoittajien, alihankintaverkoston ja henkilöstön oikeutta elinkeinoon ja työhön on rajoitettu ja suljettu kohtuuttomasti kahden vuoden ajan. Syntyi myös sääntely, jossa eri elinkeinot olivat rajoitus- ja sulkutoimenpiteiden osalta eri lakien ja päätösprossien alla. Kunto- ja terveysliikunnan liiketoimintaa säädellään väliaikaisen tartuntatautilain mukaisesti ja ala luokiteltiin kokonaisuudessaan olosuhteiden ja toimintamuotojen osalta virheellisin perustein korkean riskin luokkaan. TTL:n 58 §:stä muodostui ongelmallinen sääntelyviidakko. Koronapandemian pitkittyessä väliaikaisesta tuli jatkuvaa epäloogista sääntelyä ja riitelyä eri viranomais- ja asiantuntijatahojen välillä. Tiedon ja tutkimusten perusteella joidenkin toimialojen rajoituksille tehtiin päivityksiä, liikunta-alalle niitä ei tehty. Vaikuttavuusarviointi, oikeasuhtaisuus, välttämättömyys, haittojen ja hyötyjen punnitseminen ja lain päivittäminen ovat edelleen tekemättä. TTL:n 58 d§:n ja lainmukaisen omavalvonnan 58 h§:n perään säädettiin oikeus elinkeinon sulkemiseen 58 g§:n perusteella. Korvausmekanismeiksi on rakennettu mm. kustannustuki ja sulkemiskorvaus.

KORVAUKSET

Esityksessä ehdotetaan jatkettavaksi pienten yritysten sulkemiskorvausta (5 a§). Sulkemiskorvauksen osalta todetaan seuraavaa:

”Tiettyjen tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi perussopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti annetun komission asetuksen (EU) N:o 651/2014 liitteessä I tarkoitetulle pienelle yritykselle, jonka tilat on COVID-19-pandemian hallintaan liittyvän

SKY, Suomen kunto- ja terveysliikuntakeskusten ry
Puh. 040 515 4449
eMail: toimisto@sky-ry.fi

www.sky-ry.fi
www.liikuntapaivat.fi
www.apt-personaltrainer.fi
www.mikäsinualiikuttaa.fi

Y-tunnus: 2173470-8

säädöksen tai viranomaisen määräyksen nojalla pidetty kokonaan tai osin suljettuina asiakkailta 21 päivän joulukuuta 2021 ja 28 päivän helmikuuta 2022 välisenä aikana, voidaan myöntää tässä pykälässä tarkoitettu korvaus (sulkemiskorvaus).”

Yllä olevan esityksen osalta tulee varmistaa yhteinen käsitys mitä *tarkoitetaan pienille yrityksille, jonka tilat?* Yritykset ja liikuntapalveluntuottajat omistaa tilan, olla vuokralla, tuottaa palveluita muiden omistamissa tiloissa, jotka ovat suljettuna tai toimia palvelutuottajana henkilöstöpalveluissa, jossa palveluliiketoimintaa ei voi tuottaa suljetussa tilassa. Sulkemiskorvaus tulee tulkita siten, että korvaus kohdentuu yrityksen liiketoimintaan, joka oli estynyt sulkumääräyksen seurauksena.

Koska taustalla on laskennalliset mekaaniset lomakkeet, tulee varmistaa lain soveltamisen tulkinnat myös Valtiokonttorin kanssa.

Liikunta-, kuntoutus- ja valmennusalan ammattilaisista ovat ammatinharjoittajia, yksinyrittäjiä sekä Oy:n alla sekä toiminimellä. Nämä ammattilaiset vuokraavat tiloja kunnalta, kaupungilta, alan yrityksiltä tiloja, toteuttaakseen elinkeinoaan. Sulku- ja rajoitustilanteissa liiketoimintaa ei ole voitu toteuttaa lainkaan tai se on ollut rajoitettua.

Mekaanisen laskentamallin parametrien muutokset eivät tunnista erityispiirteitä, jolloin mm. koko liikunta-alan tärkeimmän sesongin vaikutukset jäävät vaille korvauksia.

Yritysten tappiot koon ja toimipisteiden osalta olivat viikkotasolla isojen työllistävien toimijoiden osalta miljoonissa.

Liikunta-alan yrittäjyys on iso ekosysteemi, jonka erityispiirteiden huomioiminen on tunnistettava.

LASKENNALLINEN KORVAUS

Esityksessä todetaan, että sulkemiskorvaus on laskennallinen korvaus, jonka määrittelyn perustana ovat tiedot sulkemiskorvauksen vertailuajalta 1 päivästä tammikuuta 2022 28 päivään helmikuuta 2022. Sulkemiset kohdistuivat kuitenkin jo joulukuulle 2021 eli miten tämä huomioidaan korvauslaskennassa? Esitystä tulee muuttaa niin, että laskennallisen mallin korvaus käynnistyy sulkukauden mukaisesti.

SULKEMISKORVAUKSEN ARVIOINTI

Kunto- ja terveysliikuntakeskuksiin kohdistetut kategoriset sulut yhdistettynä väliaikaisen TTL:n jatkuviin muutoksiin vailla sopeutumis- ja ennakointimahdollisuuksia ovat yritysvaikutuksiltaan rankkoja niin yrittäjien kuin henkilöstönkin osalta. Sopeutuminen on

ollut mahdotonta. Työllistävien yritysten tilanne oli työantajien ja työntekijöiden osalta erittäin vaikea. Lainsäädäntö ei ole antanut nopeutettuun menettelyyn. Oikeusvaltiossa pitää varmistaa, että yksikään sulkutoimenpiteiden kohteeksi joutunut yritys jää ilman korvauksia. Oikeudenmukaisuus ja yhdenvertaisuus pitää toteutua.

Esitys ei tunnista rajoitus- ja sulkujen kohteeksi joutuneiden toimialojen erityspiirteitä. Vaarana on, että eniten kärsineet toimijat saavat vähiten korvauksia suhteessa menetyksiin ja osa jää rajoitusten/leikkureiden, kustannuskattojen, yritysrakenteen ja liiketoimintamallien vuoksi jopa ilman korvauksia.

Kahden viikon sulkurullausprosessi aiheutti myös sesonkiajan merkittävän asiakaskadon – samanaikaisesti olisi kuitenkin ollut mahdollista toteuttaa AVI:n ehdottamia syntymäpäivä ja häätilaisuuksia kuntosalilla ja terveysliikuntakeskuksissa. Terveyden ylläpitäminen tilassa mm. yksilöharjoittelun osalta kiellettiin, mutta yksityistilaisuudet palveluliiketoimintana olisi voitu toteuttaa. Tilanteen koomisuus ja epäoikeudenmukaisuus aiheutti valtavaa ärtymystä.

Liikunta-alan yritykset eivät ole saaneet kohdennettuja tukimuotoja, ei eritystukia eikä -kompensaatioita – ala on jäänyt päivittämättömän väliaikaisen tartuntatautilain vangiksi.

Edellytämme kohdennetun erityistuen valmistelun käynnistämistä sekä kohdentamista toimialallemme, kuten mm. Tapahtumateollisuus ja Olympiakomitea ovat myös esittäneet omalle kohderyhmälleen. Kunto- ja terveysliikuntakeskukset ovat olleet täyssulussa – aukioloaikaa ei ole annettu, eikä palvelurakennetta avattu, kuten muilla toimialoilla. Kategorisissa suluissa ei huomioitu esim. tiloihin ja toimintamuotoihin liittyviä erityispiirteitä.

JÄSENYYSMALLI JA LIIKETOIMINNAN KAUSIVAIHTELUT – MYYNNIN SESONKI

Kunto- ja terveysliikuntakeskusten sulku kohdistui toimialan parhaaseen sesonkiaikaan. Jäsenyysmallissa asiakas voi maksaa kk, 3 kk ,6 kk ,1 v. jopa kahden vuoden jäsenyysmaksun eli liikkumiseen liittyvät palvelut. Palveluiden myynti on ollut lähes mahdotonta koko pandemian ajan. Nyt koetun sulkukauden osalta olemassa olevia jäsenpalveluita ei ole voitu tuottaa. Irtisanomiset, maksujen palautusvaatimukset ja palvelunjäädytystilanteet ovat työllistäneet yrittäjiä. Henkilökunnan lomautusten ja alihankintasopimusten pakollisten katkojen vuoksi moni on menettänyt elinkeinon tai työtulon. Palvelu- ja tavarantoimittajien ostot on jäädytettävä eikä investointeja voida tehdä. Näköalattomuus luo ahdistusta, moni ei enää jaksa ja kassa on tyhjä.

Vakuutusyhtiöillä on keskeyttämisvakuutukset – samalla idealla tulisi korvata menetetyt tuotot, jotka syntyvät menetetyistä asiakkaille hyvitetyistä

palautusmaksuista tai jopa koko sopimuksen irtisanomisista. On hyvä huomioida, että lyhyellä säteellä yritys saattaa menettää koko vuoden budjetistaan merkittävän osan. Tutkimusten ja kokemusten perusteella asiakasmäärät eivät palaudu hetkessä takaisin, jolloin yritys kärsii liiketoiminnan tappioista pitkään[1] (SKY:n tilaama KPMG:n riippumaton selvitys, asiakkuuksien palautuminen).

Sulkemiskorvauksen joustamattomien kulujen korvaus tulee olla vähintään 85 % tai jopa kokonaan, koska lv menetyksiä ei ole huomioitu kahteen vuoteen (Mm. tapahtumatakuun % oli 85 % toteutuneista kuluista).

Kun sulkutoimenpide kohdistuu myyntisesonkiin, on vertailukauden oltava oikeudenmukainen. Lähin toimialamme normaali aika jaksottuu 2019-2020 vastaaviin kuukausiin. Marraskuu 2021 ei vertailukuukautena ole anna oikeaa kuvaa sulkujen menetyksistä.

Lisäksi tauotukset, palveluiden irtisanomiset vaikuttavat yritysten taloudelliseen kestävyyteen. Tilanne ei normalisoidu ovien avauksella.

Uusien yritysten vertailukautena voidaan pitää luonnoksen mukaista esitystä, joka mahdollistaa toimintansa ennen 1.10.2021 aloittaneiden kustannustuen. Sulkukorvaus tulee toteuttaa kaikissa tapauksissa.

EKOSYSTEEMIVAIKUTUSTEN HUOMIOIMINEN - TOIMIALALISTAUKSEN ONGELMAT

Moni yritys tuottaa palveluita sulunalaisille toimijoille esim. koulutusorganisaatiot, ohjauspalveluita tuottavat yritykset, elinkeinonharjoittajat, jotka käyttävät suljettua tilaa omassa liiketoiminnassa sekä kuntokeskuksissa olevat hyvinvointipalveluiden tuottajat. Esimerkiksi ryhmäliikunnanohjaajat ja personal trainerit tekevät työtä usein ammatinharjoittajana. Kuntokeskuksen palvelukalenteri ja työt on yleensä suunniteltu kausittain; tilanne on ollut yrittäjien, työntekijöiden ja ammatinharjoittajien sekä palvelutuottajien osalta kohtuuton. Toimeentulon varmistamiseksi alan koulutetut ammattilaiset ovat joutuneet siirtymään muille aloille, joihin rajoitustoimenpiteitä ei

1 https://static1.squarespace.com/static/5f0444625625181264ebfd4a/t/614d7a487add5d154e337e6b/1632467530594/Koronarajoitusten+vaikutus+liikunta-alaan+KPMG_Fin.pdf

ole kohdennettu. Liiketoimintaa ei työvoimaresurssien puutteen vuoksi käynnisty välittömästi ja osaajapula on jo nyt näkyvissä.

Sulkukorvausten ja kustannustukien luonnoksessa esitetty ”suljettujen toimialojen listaus” on epäoikeudenmukainen ja aiheuttaa turhia hylkypäätöksiä sekä valituskierteen. Yrittäjälle aika saattaa olla kohtalokas. Lisäksi eriarvoinen kohtelu listan ulkopuolisten yritysten osalta on luonnoksessa rajoitusten sisällöllisessä määrittelyssä erilainen kustannustuen osalta.

SULKUKORVAUSTEN JA KUSTANNUSTUEN TUNNISTETUT ONGELMAT TULEE POISTAA

Liikevaihdon lasku kohtelee epäoikeudenmukaisesti kasvuyrityksiä - yrityksiä, jotka pandemiasta huolimatta ovat pystyneet luomaan kasvua ja työtä. Tämä ongelma on jo tunnistettu aiemmin ja se pitää nyt poistaa.

Korvausmekanismit olisi pitänyt valmistella kaiken kokoisille toimijoille samanaikaisesti. Leikkureiden vuoksi moni yritys on jäämässä jälleen vaille tukea, jolloin työllisyys ja kasvu- sekä investointitavoitteet siirtyvät tai niitä ei toteuteta. Tukikaton nostamista tulee arvioida vielä uudelleen.

Kustannustukien edellytyksenä on ns. liikevaihdon lasku %. Kasvuyrityksillä, jotka ovat ostaneet tai avanneet uusia liiketoimintoja vertailuajankohtien liikevaihdon lasku ei toteudu. Liikevaihdon lasku voi myös tapahtua viiveellä (maksujen palautusjärjestelmät, e-laskut ym. palvelusopimusten purku/siirto). Yritysten liikevaihdon menetykset ovat olleet kahden vuoden ajan jatkuvia, moni on joutunut rakentamaan selviytymistä karsimalla kiinteitä kuluja, jonka seurauksena kulurakenne muuttuu erityisesti pienten yrittäjien osalta. Liikevaihdon lasku %:n tulee olla 15%:a.

Sulkemiskorvausten osalta omistajapohjan monimuotoisuus on aiheuttanut hylkypäätöksiä. Konserneille ja suuryrityksille suunnattu sulkemiskorvaus ei ole identtinen pienempien yritysten tuen kanssa, kasvuyritykset ovat jääneet ilman tukea.

Tämä asettaa erikokoiset yrittäjät saman toimialan sisällä eriarvoiseen asemaan. Myöskään toimialaneutraalius ei toteudu. Elinkeinonvapauden rajoittaminen sulkemismääräyksenä vaatisi ehdottomasti tukitoimia kustannuksiin ja/tai tulonmenetyksiin kaikissa tapauksissa.

Konsernirakenteen omistajuuspohja tulee tunnistaa ja arvioida uudelleen. Konsernin sisällä olevien yritysten omistajuus voi koostua pienosakkaista ja yritystoiminta on ollut sulkujen kohteena. Kun liikevaihtoa tarkastellaan ainoastaan koko konsernin osalta, yritys saattaa jäädä ilman sulkukorvauksia tai kustannustukea, vaikka tappiot yrityksen sisällä ovat mittavia.

MITEN VARMISTAMME, ETTÄ EMME OLE ENÄÄ KOSKAAN VASTAAVASSA TILANTEESSA?

Ennakoinnin ja vaikuttavuuden arvioinnin tulee olla jatkuvaa. Haittojen ja hyötyjen, tutkimuksen sekä kokemusten analyyttinen tarkastelu sekä tiedolla johtaminen tulee saattaa kuntoon. Nykyisten ongelmien juurisyyn eli väliaikaisen TTL:n uudistamistyön tulee käynnistää välittömästi. Kansanterveys ja -talous eivät kestä uutta vastaavaa toimintatapaa.

Nykyinen laki on voimassa 06/2022 loppuun. Pandemia- ja valmiuslain esillä ollut parlamentaarinen uudistustyö ei ratkaise mahdollisia nopean aikavälin muuttuvia tilanteita.

Yritysten tulee pystyä rakentamaan tulevaisuutta ja luottamaan perustuslailliseen elinkeinovapauteen ja perusoikeuksiin.

Perusoikeus terveyden ylläpitämiseen kiellettiin 58 g §:n käyttöönotolla, vaikka kansanterveyden ja -talouden hyödyt, liikkumisen fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset hyödyt ovat kiistattomia.

Toivomme myönteisiä muutoksia ehdotustemme mukaisesti.

Kunnioittaen:

SUOMEN KUNTO- JA TERVEYSLIIKUNTAKESKUSTEN YHDISTYS SKY RY

Jussi Raita
Puheenjohtaja
044 594 4451, jussi.raita@elixia.fi

Riitta Hämäläinen-Bister
Toiminnanjohtaja
040 515 4449, riitta@sky-ry.fi